

Rijnland op peil

Een duidelijk verhaal

Coalitieakkoord 2023-2027

Hoogheemraadschap van
Rijnland

droge voeten
schoon water

Inhoudsopgave		
	1. Rijnland op peil, een duidelijk verhaal	04
	2. Werken vanuit de basis, wettelijke taken op orde	08
	3. Rijnland circulair en klimaatneutraal	18
	4. Water en bodem sturend	20
	5. Bestuur, organisatie en dienstverlening	28
	6. Financiën	32
	7. Bestuursagenda	38

1. Rijnland op peil, een duidelijk verhaal

Rijnland werkt aan perspectief in een tijd van onzekerheid. Als vijf partijen (BBB, VVD, CDA, Agrarisch en Natuur) gaan we aan de slag voor een toekomstbestendige leefomgeving, waarin we nu en later veilig en gezond kunnen wonen, werken en genieten. Rijnland beter achterlaten dat is ons doel. Dat doen we vanuit de basis, in verbinding met alle partijen in de verenigde vergadering én met onze inwoners, bedrijven en andere stakeholders. Goed waterbeheer is van levensbelang in dit prachtige en kwetsbare gebied.

Water is de basis

Het hoogheemraadschap van Rijnland is verantwoordelijk voor het waterbeheer in één van de meest waterrijke en economisch belangrijkste regio's van Nederland. We onderhouden en bouwen dijken, regelen het waterpeil, baggeren watergangen en zuiveren het water. Dat doen we in een dichtbevolkt gebied met 1,3 miljoen inwoners dat voor 90% onder zeeniveau ligt en bijzondere natuurgebieden en cultuurlandschappen kent zoals de Hollandse- en Kennemerduinen, de Nieuwkoopse Plassen en het Groene Hart. Een gebied dat een hoge economische waarde heeft door de aanwezigheid van meer dan 35.000 bedrijven, Schiphol en belangrijke land- en tuinbouwgebieden als Boskoop, Haarlemmermeer, Aalsmeer en de Duin- en Bollenstreek.

Onze aanpak

We **werken vanuit de basis**: droge voeten, schoon en voldoende zoet water. De opgaven zijn groot. We richten ons op een robuust watersysteem en een toekomstbestendige leefomgeving. We vinden continuïteit in beleid belangrijk. We hanteren een zakelijke benadering en kijken wat effectief en haalbaar is. We nemen onze verantwoordelijkheid en wentelen opgaven en kosten niet af op de volgende bestuursperiode.

Onze **dienstverlening** is gericht op de inwoners, (agrarische) bedrijven en natuurorganisaties van dit gebied, voor wie en door wie we dit werk kunnen doen. We zullen altijd positief en kritisch kijken naar waar het beter kan of anders moet. Verwacht van ons focus en duidelijke handelingskaders zodat iedereen weet wat je van Rijnland kan verwachten. In het bijzonder voor (agrarische) bedrijven en natuurorganisaties is bestendig beleid van belang voor perspectief en bedrijfszekerheid. We willen de kennis en kunde benutten van de markt, kennisinstituten en onze inwoners. Over en weer hebben we elkaar nodig én we hebben elkaar veel te bieden.

Een **open benadering, samenwerking en communicatie** buiten en binnen het waterschap is de sleutel tot succes. Richting onze inwoners, (agrarische) bedrijven en natuurorganisaties zetten we in op participatie, een nuchtere blik, betrouwbaarheid en dat het uitlegbaar is. In de samenwerking in de verenigde vergadering is ons doel dat zoveel mogelijk partijen zich kunnen herkennen in het coalitieakkoord en dat we transparant zijn in de afwegingen die we maken. In de verenigde vergadering voeren we met elkaar het gesprek over de toekomst van ons waterschap (zie de bestuursagenda achterin dit document).

De grootste uitdaging deze bestuursperiode is het omgaan met onzekerheid, toenemende complexiteit en kosten. Voorgaande besturen hebben hiervoor een stevige basis gelegd. Het uitgangspunt is goed. Het leeuwendeel van ons werk is prima op orde. Maar een waterschap is nooit af

We staan deze bestuursperiode voor grote uitdagingen: verdere klimaatverandering, wegwerken van opgelopen achterstanden, verbeteren van de waterkwaliteit, de energietransitie, provinciale woningbouwopgaves, in stand houden van biodiversiteit, toename van aanscherping van wettelijke plichten en onzekere financieel-economische ontwikkelingen waardoor onze kosten hard oplopen. Dat maakt ons werk moeilijker en duurder.

Er doen zich gelukkig ook kansen voor. Denk aan samenwerking met inwoners, bedrijven en medeoverheden. Maar ook door innovatie, verandering van regelgeving en nieuwe combinaties in de uitvoering van onze taken. En tot slot door een breed maatschappelijk gevoel van urgentie om te zorgen voor een robuust watersysteem

2. Werken vanuit de basis, wettelijke taken op orde

Rijnland zorgt al jaren voor droge voeten, schoon en voldoende zoet water, afgestemd op de verschillende functies. Met goed waterbeheer en afvalwaterzuivering dragen we bij aan de volksgezondheid, de waterveiligheid en de economie. Dat is de basis van ons werk en dat verandert niet. We zien dat door veranderende omstandigheden, zoals klimaatverandering, de grote woningbouwopgave en de sterk gestegen kosten, deze basis onder druk staat.

Thema waterveiligheid

Rijnland beschermt het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem. Dat doen we in nauwe samenwerking met onze omgeving.

Daarom leggen we deze bestuursperiode de focus op:

1. Anticiperen op gevolgen zeespiegelstijging

Rijnland is verantwoordelijk voor het op sterkte houden van de zeewering. Met dynamisch kustbeheer geven we zee en wind de ruimte om sediment te verplaatsen. Daardoor kan het kustfundament meegroeien met de stijgende zeespiegel en ontstaat er een natuurlijker kustlandschap met een grotere verscheidenheid aan leefgebieden, planten en dieren

Met het oog op de zeespiegelstijging is Rijnland in 2022 het proces 'strandbebouwing' gestart, dat we deze bestuursperiode voltooien. Doel hiervan is om ruimte te creëren voor zeewaartse duinaangroei. Aangroei van de kust is één van de pijlers van het Rijks- en Rijnlandse kustbeleid. Hierbij houden we rekening met de aanwezige belangen en creëren we zoveel mogelijk draagvlak. We maken afspraken over de verplaatsing van seizoensgebonden strandbebouwing met eigenaren, gemeenten en Rijkswaterstaat (vanaf 2023 en verder). We leggen dit vast in nieuwe regels voor strandbebouwing in de Rijnlandse Waterschapsverordening (2024)

Het kennisprogramma Zeespiegelstijging levert eind 2023 een tussenrapportage op in samenhang met de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI. We brengen de (mogelijke) gevolgen daarvan voor al onze taken integraal in beeld. In #14 lichten we dit toe

2. Intensiveren uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen

De regionale waterkeringen die in 2012 zijn afgekeurd, moeten in 2030 aan de provinciale norm voldoen. Om op koers te blijven om dit doel te kunnen halen, intensiveren we het uitvoeringsprogramma van de regionale waterkeringen.

Ons monitoringsprogramma van de waterkeringen is steeds meer geautomatiseerd. Dat draagt bij aan een beter en actueler inzicht in de staat van onze waterkeringen, waardoor we efficiënter kunnen werken. Bij de werkzaamheden aan onze waterkeringen versterken we waar mogelijk de biodiversiteit.

De toetsronde regionale waterkeringen (2024) biedt straks belangrijke informatie. Dit kan leiden tot nieuwe versterkingsopgaven. Rijnland maakt met de provincies afspraken over het tempo en de ambitie van deze nieuwe versterkingsopgaven.

3. Doorzetten renoveren balgstuwen

We geven uitvoering aan het besluit om de vier grote balgstuwen¹ in en om de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder te renoveren. Dit vanwege de maatschappelijke belangen die worden beschermd. Het doel is om in geval van een (dreigende) kadebreuk:

- het achterliggende gebied te beschermen tegen overstromingen;
- te voorkomen dat de hele boezem leegloopt, wat grote gevolgen heeft voor het boezemsysteem zelf.

Strikt genomen gaat het om een bovenwettelijke bescherming. Zoals in de vorige bestuursperiode besloten, spreken we daarom de mede-verantwoordelijke overheden (Rijk, provincies en gemeenten) aan een evenredig deel van de kosten bij te dragen.

¹ Balgstuw: Een balgstuw is een type stuw en wordt ook wel ingezet als keersluis. Bij dit type stuw wordt een soort rubberen doek bevestigd aan constructies op de bodem van het water en de oevers.

Thema Voldoende water

Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor voldoende zoet water, niet te veel, niet te weinig, voor de inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur. Door ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en door klimaatverandering wordt deze opgave steeds complexer. Situaties van wateroverlast of watertekort zullen vaker voorkomen. Hierop moeten we ons goed voorbereiden. Hiernaast lichten we toe wat Rijnland doet op het gebied van voldoende water. Verder zijn er maatregelen nodig in de ruimtelijke inrichting. In hoofdstuk 4 'Water en bodem sturend' gaan we daar nader op in.

4. Intensiveren uitvoeringsprogramma poldergemalen

We intensiveren het uitvoeringsprogramma van de poldergemalen, zodat de onderhoudsachterstanden niet verder oplopen en de risico's worden verkleind.

5. Op orde krijgen overige watereninvoeren actieve diepteschouw

Rijnland kent twee soorten oppervlaktewateren: de primaire wateren die in onderhoud zijn van Rijnland en alle overige wateren. De aangelanden (ander woord voor inwoners, bedrijven en overheden die langs de overige wateren grond in eigendom hebben) zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de overige wateren.

Van de overige wateren voldoet 50 tot 70% niet aan de vereiste afmetingen met nadelige gevolgen voor de afwatering en de waterkwaliteit. Rijnland is verantwoordelijk voor het toezicht op deze afmetingen (zorgplicht). Daarom willen we dat de baggerachterstanden in de overige wateren worden aangepakt, zowel in stedelijk als landelijk gebied. Dit is een complex dossier waarvoor we aan het begin van deze bestuursperiode een strategie opstellen. Uitgangspunt daarbij is dat we met een actieve diepteschouw (voorlichting, advisering, toezicht en indien noodzakelijk handhaving) de onderhoudsplichtigen aanspreken op hun verantwoordelijkheden. Dat doen we in nauwe samenwerking met de betrokken gemeenten. Ervaringen met pilots leren dat het uitvoeren van een actieve diepteschouw een intensief proces is. We stellen daarvoor dan ook voldoende capaciteit beschikbaar.

6. Herzien convenanten onderhoud stedelijk water

Rijnland heeft in het verleden het onderhoud van het stedelijk water in zes gemeenten overgenomen met het idee dat het daardoor goedkoper en efficiënter kon. Dit is niet het geval. De uitvoering door Rijnland in plaats van gemeenten leidt tot jaarlijkse exploitatiekosten van 2,8 miljoen euro voor Rijnland. Hierdoor is er verschil tussen gemeenten die zelf het onderhoud uitvoeren en gemeenten waar Rijnland het onderhoud uitvoert en betaalt. Omdat het onderhoud van stedelijk water formeel geen taak is van Rijnland gaan we de convenanten herzien. Dit proces willen we uiterlijk in 2028 hebben afgerond. Daarmee wordt het onderhoud van het stedelijk water in alle gemeenten op dezelfde wijze behandeld (harmonisatie van beleid) en creëren we kansen om met alle gemeenten waar mogelijk gezamenlijke agenda's te ontwikkelen op basis van wederkerigheid.

7. Weerbaar tegen droogte en tekort aan zoet water

Door langere periodes van droogte, lagere rivierafvoeren en toenemende verzilting staat de zoetwatervoorziening onder druk. Als Rijnland nemen we daarvoor in overleg met het Rijk, provincies, drinkwaterbedrijven, (agrarische) bedrijven en natuurorganisaties diverse maatregelen. Zo vergroten we al de capaciteit van de Klimaatbestendige wateraanvoer (KWA) en werken we aan spaarzaam gebruik van zoet water, ook in de samenwerking met gemeenten en gebruikers. We kijken ook naar (innovatieve) maatregelen zoals ondergrondse waterberging en afvangen van brakke kwel. Maar dat is niet genoeg. Ondanks bovengenoemde maatregelen moeten we rekening houden met afnemende beschikbaarheid van zoet water, daarom werken we aan een strategie waterverdeling.

Thema Schoon en gezond water

Schoon water is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving voor mens en natuur. In het dichtbevolkte Rijnland wordt de vraag naar schoon water steeds groter. Zorgen voor schoon en gezond water is geen gemakkelijke opdracht. We willen onze doelen bereiken door slimme maatregelen en goede samenwerking. Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor het terugdringen van vervuiling en een optimale ecologische inrichting van het watersysteem. Rijnland zet daarbij ook in op het versterken van de biodiversiteit, meer open water met een natuurlijke inrichting en het faciliteren van recreatief gebruik van water. We hebben aandacht voor de biodiversiteit op de terreinen die in ons beheer zijn.

8. Kosteneffectief uitvoeren programma Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

We richten ons onverminderd op het halen van de KRW-doelen in 2027 en het versterken van de biodiversiteit. Daarvoor geven we uitvoering aan de maatregelen zoals opgenomen in de Nota Schoon Water 3 en het actieplan Biodiversiteit. Het gaat daarbij om kansrijke maatregelen die effectief bijdragen aan het behalen van de KRW-doelen. Op basis van de tussenevaluatie in 2024 bepalen we of nadere inzet nodig is

Rivierkreeften en andere exoten veroorzaken schade aan de ecologie. Samen met andere waterschappen en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, onderzoeken we het effect op het watersysteem en hoe we schade kunnen voorkomen. We verwachten dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt en zo nodig spreken we het Rijk daarop aan. Exoten op onze terreinen (zoals Japanse duizendknoop of reuzenbereklaauw) bestrijden we waar nodig.

9. Verder terugdringen chemische verontreinigingen

Aan het begin van deze bestuursperiode voeren we in de verenigde vergadering het gesprek over welke (kosten)effectieve maatregelen we kunnen nemen om de chemische verontreinigingen verder terug te dringen. We kijken daarbij naar de juiste balans tussen effectgerichte maatregelen en (deels) brongerichte maatregelen, inclusief de wijze van financieren en handhaafbaarheid. Belangrijk onderdeel is de aanpak bij de bron: via ziekenhuizen, (farmaceutische) industrie, bedrijven en inwoners. We kiezen voor een actieve benadering met bewustwordingscampagnes voor inwoners en de inzet van het Landbouwportaal.

10. Hydrologische kwaliteit natuurterreinen

Voor natuurterreinen is voldoende water van goede kwaliteit van belang (hydrologische kwaliteit). Samen met de natuurterreinbeheerders zorgen we ervoor dat dit op orde komt en blijft. We doen dit in overleg met de omliggende (agrarische) gebiedsbeheerders. Natuurterreinen hebben een groot waterbergend vermogen. Daar kunnen we gebruik van maken. We kunnen zo ook de gevolgen van droogte voor natuurterreinen beperken. In de binnenduinrand houden we het kwelwater uit de duinen zoveel mogelijk vast. Zo voorkomen we dat dit mooie schone water wegstroomt en gebruiken we het nuttig in het gebied.

Thema Waterketen

Rijnland zuivert het afvalwater van huishoudens en bedrijven. Hiermee dragen we bij aan een goede volksgezondheid, een goede waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving. We doen dit zo effectief, efficiënt en duurzaam mogelijk.

11. We geven een impuls aan de waterketen

Rijnland is bezig met een groot investeringsprogramma om de waterketen op orde te krijgen. We zetten het huidige investeringsprogramma onverminderd door, in het bijzonder het grootste project van Rijnland, de nieuwbouw van zuivering Haarlem-Waarderpolder. Daarnaast renoveren we de zuiveringen Gouda, Zwaanshoek, Leiden-Noord en diverse kleinere afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Ook anticiperen we op nieuwe normen en werken we aan duurzaamheid en circulariteit door bij de geplande renovaties de volgende maatregelen mee te nemen. Het gelijktijdig uitvoeren van werkzaamheden is kosteneffectief.

- **Extra maatregelen voor fosfaat en stikstof:**

De Europese Commissie heeft eind 2022 het voorstel voor de richtlijn Stedelijk Afvalwater gepubliceerd, waarover de lidstaten en het Europees parlement besluiten. Het voorstel bevat strengere normen voor fosfaat en stikstof. We moeten hier uiterlijk in 2035 aan voldoen. Omdat Rijnland op een aantal zuiveringen al voldoet aan de strengere normen, hoeven we nog op twaalf zuiveringen maatregelen te treffen. Het gaat hierbij om het plaatsen van een extra zuiveringstrap, zoals een zandfilter.

- **En extra maatregelen voor medicijnresten op twee of drie zuiveringen:**

In de richtlijn Stedelijk Afvalwater staat ook dat grote zuiveringen uiterlijk in 2035 moeten voldoen aan de nieuwe normen voor medicijnresten. Rijnland heeft acht grote zuiveringen. Op Leiden-Noord hebben we al een installatie voor het verwijderen van medicijnresten. Door nu bij twee of drie andere grote zuiveringen een medicijnrestenverwijderaar te plaatsen, maken we een goede start. Dat doen we op die locaties waar medicijnrestenverwijderaars nu de meeste impact hebben (kwetsbaarheid ontvangende oppervlaktewater, omvang zuivering, etc.). Het voorstel voor de richtlijn Stedelijk afvalwaterwater bevat ook een bepaling dat producenten van humane geneesmiddelen en cosmetica bij moeten dragen aan de kosten voor verwijdering van medicijnresten. De verwachting is dat dit op zijn vroegst pas na deze bestuursperiode invulling krijgt.

- **En extra maatregelen voor circulariteit en klimaatneutraliteit:**

Daarnaast zetten we in op circulariteit en klimaatneutraliteit. Onder andere op het voorkomen of beperken van emissies uit de zuiveringen, zoals lachgas en methaan.

- **Rijnland werkt momenteel aan twee grote projecten in de waterketen:**

Haarlem Waarderpolder en Zwanenburg. Voor het welslagen van deze projecten is het essentieel dat er voldoende continuïteit in het projectteam blijft. Voor de jaren 2023/2024 is tijdelijk extra ruimte gecreëerd in de loonsom. Vanaf 2025 zal een structurele oplossing worden geboden.

3. Rijnland circulair en klimaatneutraal

Circulair werken gaat over het sluiten van de kringlopen van water en grondstoffen. De huidige ontwikkelingen op het wereldtoneel laten zien dat energie en grondstoffen schaars zijn. We ondervinden daarvan dagelijks de gevolgen. Onze zuiveringen en terreinen bieden kansen! Circulair werken maakt straks integraal onderdeel uit van ons werk op basis van een duidelijk afwegingskader. Dat doen we in nauwe samenwerking met onze partners. We hebben al een stip op de horizon voor energieneutraliteit (2030) en Rijnland circulair (2050) en gaan hier verder mee aan de slag. Ook werken we aan klimaatneutraliteit.

12. Rijnland circulair - we starten met beproefde concepten

We zetten in op de meest doeltreffende en kosteneffectieve maatregelen met beproefde concepten om de circulariteitsdoelstelling te kunnen halen. Daarmee intensiveren we de investeringen in Rijnland circulair. Preventie en het voorkomen van nieuwe lock-ins² maken deel uit van ons beleid. We dagen de markt uit om door middel van pilots innovatieve (circulaire) technieken verder te ontwikkelen.

13. Vaststellen afwegingskader circulair en klimaatneutraal werken

We stellen aan het begin van de bestuursperiode een helder afwegingskader circulair werken vast (inclusief bijbehorende financiën) waarbinnen de organisatie aan de slag kan. We leggen dit afwegingskader open voor aan de verenigde vergadering. We gaan in gesprek met andere waterschappen hoe we van elkaar kunnen leren en pilots onderling kunnen verdelen.

We hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- We stellen business cases op voor laagwaardige grondstoffen en value cases voor hoogwaardige grondstoffen, zoals fosfaat.
- We doen (slib)vergistings zelf, evenals opwerking naar groengas, tenzij marktpartijen dat beter en goedkoper kunnen doen.
- Het daadwerkelijk vermarkten van grondstoffen (zoals groene reststromen van slootwerkzaamheden) laten we doen door derden, tenzij we dat zelf effectiever en goedkoper kunnen doen.
- Voor het leveren van grondstoffen en energie (aquathermie, biogas) rekenen we een marktconforme prijs.
- Aan het begin van deze coalitieperiode bepalen we hoe we slimmer kunnen omgaan met nieuwe technieken zoals decentrale slibverwerking.
- Voor wat betreft energie kijken we breder dan naar alleen energieneutraliteit. Het gaat ook over beschikbaarheid en leveringszekerheid van energie voor onze installaties en het slim inzetten van onze gemalen op basis van het al dan niet beschikbaar zijn van duurzame energie.

We streven ernaar om in 2035, conform de ambitie van de Unie van Waterschappen, klimaatneutraal te zijn. Ook daarvoor presenteren we een afwegingskader om de prioriteiten voor deze bestuursperiode te bepalen.

Om zicht te houden of we onze middelen zo efficiënt mogelijk inzetten kijken we naar en rapporteren we over het totaal. Het streven is niet om in elk project even circulair te zijn, maar om te kiezen voor investeringen met de grootste mogelijke impact.

² Je spreekt van een lock-in-effect wanneer je een maatregel neemt die een nieuwe of andere ontwikkeling blijvend onmogelijk maakt of ernstig bemoeilijkt.

4. Water en bodem sturend

Door klimaatverandering en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de bouw van meer dan 100.000 woningen, wordt de uitvoering van de waterschapstaken steeds complexer. We ervaren dat nu al: in september 2018 viel in Boskoop en omgeving een extreme hoeveelheid regen en de zomer van 2022 was wederom zeer droog waardoor de beschikbaarheid van zoet water onder druk stond. Als Rijnland moeten we hier goed op voorbereid zijn.

Met alleen betere gemalen en hogere dijken redden we het niet. Het is belangrijk dat onze steden, onze polders en natuurgebieden klimaatbestendig worden ingericht. Dat geldt niet alleen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen, maar juist ook voor de bestaande bebouwing in steden, het platteland en de natuurgebieden. Water en bodem spelen daarbij een centrale rol. Om het waterbelang te borgen stellen we duidelijke regels en kaders vast. In de diverse lokale, regionale en nationale ruimtelijke ontwikkelingen spreken we onze partners (publiek en privaat) hierop aan.

De komende bestuursperiode leggen we de focus op:

14. In beeld brengen gevolgen klimaatverandering - ook de lange termijn

Deze bestuursperiode komen het KNMI en het Deltaprogramma met nieuwe klimaatgegevens. In nauwe samenwerking met onze partners (Rijk, provincies, collega-waterschappen, kennisinstituten en private partijen) brengen we in kaart wat hiervan de gevolgen zijn voor het Rijnlandse gebied, onze strategie en ons investeringsprogramma. We doen dat onder de noemer Toekomstbestendig watersysteem Rijnland.

We kijken daarbij niet alleen wat we zelf kunnen en moeten doen als waterschap, maar nadrukkelijk ook welke maatregelen nodig zijn in de ruimtelijke inrichting.

15. Duidelijke regels voor gebiedsontwikkelingen

Nog deze zomer stellen we een eerste set aan regels in de Waterschapsverordening vast die er toe bijdragen dat **nieuwe gebiedsontwikkelingen** klimaatbestendig worden ingericht. De komende bestuursperiode ontwikkelen we deze regels verder. We werken aan het juridisch instrumentarium om de regels ook te kunnen toepassen bij de **herstructurering van bestaande gebieden**.

16. We informeren en adviseren gemeenten over de klimaatopgave voor het stedelijke gebied

Het klimaatbestendig maken van bestaande (stedelijke) gebieden is een grote opgave. De gemeenten zijn hiervoor primair verantwoordelijk. Vanuit onze taakdeskundigheid adviseren wij de gemeenten. Met gemeenten maken we duidelijke afspraken over het klimaatbestendig inrichten van zowel bestaande als nieuwe stedelijk gebieden. Indien Rijnland bijdraagt aan de uitvoering van maatregelen, dan doen we dat op basis van wederkerigheid. Bij projecten vragen we om een eerlijke bijdrage van alle belanghebbende partijen.

17. Proactieve inbreng van de waterkaders in lokale, regionale en nationale gebiedsontwikkelingen

Onder regie van Rijk en provincies worden diverse grote en complexe ruimtelijke ordeningsvraagstukken opgepakt, waaronder het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de vijf NOVEX-trajecten en diverse grote woningbouwontwikkelingen. Dit zijn de belangrijkste overleggen om onze regels en kaders in te brengen. We stellen daarvoor voldoende capaciteit beschikbaar en werken samen met de provincies om ook de KRW-doelen en de natuurdoelen te realiseren. Het Rijk draagt de kosten die voortvloeien uit het NPLG. De resultaten uit deze trajecten zijn voor de komende decennia medebepalend voor de ruimtelijke inrichting, de functies en het waterbeheer in ons gebied.

Drukke in de ruimte, een voorbeeld: NOVEX Noordzeekanaalgebied

In het Noordzeekanaalgebied vindt een grote transitie plaats van de huidige op fossiele grondstoffen gebaseerde industrie naar waterstofindustrie. Daarnaast speelt er een grote woningbouwopgave in de regio en vraagt de energietransitie veel ruimte. En ten slotte: er is een grote wateropgave in dit gebied. Om te komen tot één ontwikkelperspectief worden deze complexe en soms conflicterende vraagstukken in het proces NOVEX Noordzeekanaalgebied opgepakt. Dat gebeurt onder regie van Rijk en provincie.

Het principe water en bodem sturend is randvoorwaardelijk voor het welslagen van de gebiedsontwikkeling. Dit principe concurreert met andere ruimtelijke en economische belangen. Samen met andere waterschappen en Rijkswaterstaat stelt Rijnland heldere regels en kaders. Zo willen we gebieden langs het Noordzeekanaal vrijhouden voor toekomstige grootschalige waterberging. Bijvoorbeeld de Houtrakpolder die nu nog bestemd is voor havenuitbreiding en op dit moment vooral een natuur en recreatieve functie heeft. Dit kan goed worden gecombineerd met andere opgaven vanuit de sectoren natuur, recreatie en energie.

18. Anticiperen op de nieuwe kaders uit de brief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over Water en bodem sturend

Als waterschap zijn we vanouds gericht op de lange termijn. We hebben als functionele overheid de verantwoordelijkheid om vastgestelde functies zo goed mogelijk te faciliteren. Continuïteit in beleid is essentieel om (agrarische) ondernemers perspectief en bedrijfszekerheid te kunnen bieden. Dat doen we met goed waterbeheer voor de natuur, de steden en het landelijke gebied. Dat betekent ook dat we nadenken over alternatieven of maatwerk wanneer de omgeving dat van ons vraagt, of wanneer we tegen grenzen aanlopen van wat de techniek, de bodem en het watersysteem aankunnen. We overleggen met zowel landbouw- als natuurorganisaties.

Het regelen van het waterpeil is onze kerntaak

Rijnland heeft de wettelijke taak om in overleg met alle betrokken partijen de waterpeilen vast te stellen. Maatwerk is daarbij het sleutelwoord: we zoeken naar de beste oplossing waarbij we kijken naar de functies en kenmerken van het gebied, de belangen van eigenaren en gebruikers, het water in de omgeving, het mogelijke effect op vrijkomen van broeikasgassen, de waterkwaliteit én de kosten en de baten. De uitkomst leggen we vast in een peilbesluit.

19. Werken aan perspectief voor het veenweidegebied

Rijnland neemt deze bestuursperiode het initiatief om in samenwerking met de diverse partners maatregelen te nemen en projecten te starten om bodemdaling in het landelijk gebied te remmen. We leren daarbij van de aanpak van hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

- Het streven is om per jaar 500 hectare aan te pakken. We maken een start in 2023. Het Rijk heeft stimulatiegelden (impulsgeld) bij de provincies gestald die kunnen worden ingezet voor de realisatie van de maatregelen en projecten.

Grondwaterbeheer

Om bodemdaling te remmen speelt het actief sturen op grondwaterpeil een belangrijke rol. Met flexibel peilbeheer en onderwaterdrainage kunnen we veel bereiken, maar deze hebben elk ook hun eigen aandachtspunten. Een voorbeeld is het vraagstuk of er in droge perioden voldoende zoet water beschikbaar is voor het nat houden van het veenweidegebied. Een ander voorbeeld is het risico dat wateroverlast toeneemt door het opzetten van waterpeilen.

- Wij faciliteren dat de verschillende partijen bij elkaar komen, waarbij iedere partij binnen zijn of haar eigen taakverantwoordelijkheid de noodzakelijke werkzaamheden en acties uitvoert. Hiervoor organiseren we ook het gesprek tussen landbouw- en natuurorganisaties over waterbeheer.
- Rijnland zet zich richting Rijk en provincies in om het voorkomen van verdroging van het veenweidegebied (met kwetsbare bebouwing, bedrijven en natuur) hoger op de landelijke verdringingsreeks te krijgen.
- We stellen voor deze initiërende rol voldoende capaciteit beschikbaar, uiteindelijk moet dit vanuit het NPLG worden betaald.
- De strategie om te komen tot een goede en effectieve aanpak werken we aan het begin van deze bestuursperiode nader uit, waarbij we ook rekening houden met de beperking van broeikasgasuitstoot en de opslag van CO₂ in bodems.

Aanpak bodemdaling in landelijk en stedelijk gebied

De gevolgen van bodemdaling zijn groot voor landbouw, natuur, gebouwen en infrastructuur. De schade varieert van verzakkingen van funderingen tot verlies van landbouwgronden en uitstoot van broeikasgassen.

Landelijk en stedelijk gebied vereisen elk een eigen aanpak. Rijnland neemt zowel in landelijk als stedelijk gebied actief deel aan gebiedsprocessen om samen met Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, kennisinstituten, de agrarische sector, bedrijfsleven, natuurorganisaties én inwoners de gevolgen van bodemdaling te beperken.

In stedelijk gebied werken we hieraan bijvoorbeeld in de gemeente Gouda en in landelijk gebied binnen de Regiodeal bodemdaling Groene Hart en het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG).

20. Een gecoördineerde (bestuurlijke) aanpak

Een hoogheemraad met de nieuwe portefeuille water en bodem sturend zorgt ervoor dat onze belangen op tafel komen in elk beslissend gebiedsproces, zoals het NPLG, de vijf NOVEX-gebieden en de grote woningbouwlocaties in onze regio.

5. Bestuur, organisatie en dienstverlening

Onze dienstverlening is gericht op de inwoners, (agrarische) bedrijven en natuurorganisaties van ons gebied, voor wie en door wie we dit werk kunnen doen. Daarvoor hebben we een goed bestuur en een goede organisatie nodig. Wij hechten aan voortzetting van de prettige en goede samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Om de wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren en de doelen van dit coalitieakkoord te kunnen bereiken is een effectieve en efficiënte organisatie nodig. Aantrekkelijk werkgeverschap, data-gedreven werken, (informatie)veiligheid, slimme en efficiënte samenwerking met marktpartijen en een goede communicatie met onze omgeving zijn essentieel om dat voor elkaar te krijgen.

De komende bestuursperiode zetten we in op:

21. Aantrekkelijk werkgeverschap

Rijnland wil een aantrekkelijk werkgever zijn en blijven. Om jong talent aan ons te verbinden werken we actief samen met scholen en universiteiten. Zo zetten we in op stages en een traineeprogramma. En we willen dat ons personeelsbeleid zoveel mogelijk een afspiegeling is van de maatschappij. We ondersteunen dan ook van harte het bestaande organisatiebeleid op het gebied van inclusiviteit en diversiteit.

22. Passend personeelsbestand

Het personeelbestand moet passend zijn bij de taak van de organisatie. We kijken continu of het werk slimmer en effectiever kan. We houden vast aan de besparingsmaatregel uit 2021 om de loonsom te bevrozen in 2024 en 2025. Deze generieke taakstelling voor het uitvoeren van huidig beleid verlagen we van 2,5% naar 1,5%, vanwege veranderingen in de arbeidsmarkt en gestegen personeelskosten. Tegelijkertijd zorgen we voor voldoende capaciteit specifiek voor de extra doelstellingen die we noemen in dit akkoord.

23. Goed opdrachtgeverschap

Door maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatverandering, technologische ontwikkelingen en burgerparticipatie heeft Rijnland een grote opgave die we niet alleen kunnen realiseren. Daarvoor is het noodzakelijk dat we slim en efficiënt samenwerken met marktpartijen. Hoe we dat doen hebben we vastgelegd in het document Rijnland en de markt. In onze relatie met marktpartijen is dit onze leidraad en zijn we daarop aanspreekbaar. Het streven is betere samenwerking met de markt met stevige regie van Rijnland om kosteneffectiviteit te bevorderen. We maken zoveel mogelijk gebruik van de lokale kennis van opdrachtnemers.

24. Werken aan een waterbewuste omgeving

Het is niet langer vanzelfsprekend dat er geen wateroverlast of geen watertekorten zullen zijn. Collega-overheden, inwoners, (agrarische) bedrijven en natuurbeheerders, zullen ook zelf in actie moeten komen om goed voorbereid te zijn op periodes van droogte of wateroverlast. We zien al veel goede initiatieven voor klimaatadaptatie.

Via publiekscommunicatie werken we aan het verder vergroten van het waterbewustzijn, de veranderingen in ons waterbeheer raken immers iedereen. Onze communicatie passen we per gebied aan op gebiedspecifieke kenmerken. We dragen uit welke ontwikkelingen we zien op het gebied van water en waterbeheer, hoe inwoners bedrijven en organisaties hier het beste op kunnen inspelen en hoe Rijnland ze hierbij kan helpen.

Ook het bestuur draagt actief bij aan het vergroten van waterbewustzijn. We trekken jaarlijks € 150.000,- euro uit om het verhaal te kunnen vertellen en het gesprek aan te gaan.

25. Oog voor innovatie, nieuwe ontwikkelingen

Nederland kent veel innovatieve bedrijven. Ook in de organisatie zijn er volop ideeën. Nieuwe ontwikkelingen kunnen ons werk duurzamer, beter en vaak ook goedkoper maken. Dat vraagt ook een bestuur dat kansen ziet en oog heeft voor de lange en middellange termijn. We zijn bereid pilots te steunen die bij kunnen dragen aan verbetering van ons werk en onze resultaten. We willen zorgdragen voor randvoorwaarden voor innovatie. Als iets bijdraagt aan een goedkopere uitvoering van ons werk moet de organisatie de ruimte hebben.

6. Financiën

Rijnland staat voor grote opgaven om het gebied, het watersysteem en de waterketen goed voor te bereiden op de toekomst: onze ambitie is om onderhoudsachterstanden weg te werken en te investeren in nieuwe installaties en voorzieningen. Dat doen we doelmatig en kosteneffectief. We zorgen voor een evenwichtige verdeling van de lasten over de categorieën betalers. Een hypotheek nemen op een onzekere toekomst past niet bij daadkrachtig financieel beleid. Dat betekent dat deze bestuursperiode de tarieven onvermijdelijk stijgen. Dit vinden we verantwoord gelet op de uitdagingen waar we als Rijnland voor staan. Goede communicatie met alle inwoners hierover is belangrijk. Uitgangspunt is dat het werk van het waterschap voor iedereen relevant en onmisbaar is en dat ook onze generatie haar verantwoordelijkheid neemt.

De komende bestuursperiode zetten we in op:

26. Een verantwoorde, toekomstgerichte lastendrukontwikkeling

We staan voor meervoudige opgaven:

- Sinds de economische ontwikkelingen begin 2022 hebben we te maken met forse prijsstijgingen, een krappe arbeidsmarkt, hogere rente en een nieuwe cao. Voor Rijnland veroorzaakte dat een kostenstijging van 8,4% in 2023. Het vorige bestuur heeft die nog niet direct ten volle willen neerleggen bij de belastingplichtigen. Die stap moeten we nu deels alsnog nemen.
- In het lopende Meerjarenperspectief (MJP) 2023-2026 is gerekend met volledige inzet van de egalisatiereserves, waarvan het laatste deel in 2026. Volgens huidig beleid groeien deze nauwelijks, omdat financiële meevallers worden gebruikt voor schuldbeheersing en niet meer voor het ophogen van de egalisatiereserves zoals voorheen. Ook moeten we de algemene reserves aanvullen tot de vastgestelde ondergrens van het weerstandsvermogen (5% van netto exploitatiekosten).
- We willen de basis op orde hebben, en daarom de renovatie en vernieuwing van gemalen, zuiveringen, watergangen en keringen voortzetten en deels versnellen om de opgelopen achterstand in te halen.
- We staan voor bijkomende opgaven, zoals aanscherping van wettelijke plichten, gevolgen van klimaatverandering, uitwerking van landelijk beleid en onzekere financieel-economische ontwikkelingen.
- We willen de schuld niet te ver laten oplopen in verhouding tot de jaarlijkse belastingopbrengst.

In het belang van onze inwoners en bedrijven willen we de aanpak van bovenstaande opgaven (en de bijbehorende kosten en belastinggroei) niet voor ons uitschuiven, anders worden de problemen alleen maar groter. We nemen onze verantwoordelijkheid door deze opgaven nu aan te pakken. Ook om de bijbehorende kosten te verrekenen in de belastingtarieven. Vroeg of laat moet dat toch gebeuren.

Concreet betekent dit dat we de belastingomvang in 2024 en 2025 laten toenemen met 10%. Daarmee zijn de financiën robuust, worden de kosten in toenemende mate gedekt door structurele baten en is Rijnland klaar voor de toekomst. Na deze stap komen we in 2026 en 2027 uit op een lastendrukstijging van circa 8%. Bij het meerjarenperspectief in 2025 bepalen we dat nader.

Indicatie o.b.v. coalitieakkoord (*€ mln)	2023	2024	2025	2026	2027
Exploitatiekosten volgens huidig beleid	231	255	260	273	281
Onvermijdelijke meerkosten		4	2	3	3
Aanvullende doelstellingen		7	10	15	19
Lastendrukstijging	4,5%	10%	10%	8%	8%
Schuldpositie (% van lastendruk) per 1 januari	300%	303%	298%	292%	282%
Kapitaallasten (% van lastendruk) per 1 januari		26%	27%	29%	30%

Wat is het effect hiervan op praktijksituaties? Enkele voorbeelden: een meerpersoonshuishouden in een koopwoning betaalt met deze aanpak in 2024 circa € 36,- meer dan in 2023 (over het hele jaar gerekend) en een éénpersoonshuishouden in een huurhuis circa € 18,-.

Tegelijk blijven we scherp op waar we kosten kunnen vermijden. Denk aan de zakelijke insteek in de samenwerking met derden, met bijdragen op basis van wederkerigheid en focus op kerntaken. En aan mogelijke inverteernde effecten, zoals door afbouw van convenanten onderhoud stedelijk water voor gemeenten.

We starten met een onderzoek in 2023 in hoeverre het mogelijk is om het kwijtscheldingsbeleid (kosten circa € 8 miljoen per jaar) te versoberen in 2025, echter zodanig dat kwijtschelding mogelijk blijft voor de mensen die het écht niet kunnen betalen. We doen dit in de context van stijgende kosten van Rijnland om aan de wettelijke taken te voldoen (grotere uitdagingen in combinatie met hogere personeelskosten en duurdere grondstoffen en materialen) en de lastenverzwaring die daar uit voortvloeit. We brengen in beeld hoe andere waterschappen omgaan met de kwijtscheldingsproblematiek en of we met gemeenten kunnen samenwerken om lasten voor specifieke groepen te verlichten. Daarnaast bekijken we wat we kunnen doen voor de steeds grotere groep van inwoners en bedrijven die net boven de inkomensgrens uitkomt en geen recht heeft op kwijtschelding.

27. Duurzaam financieel beleid: we beheersen de schuldenpositie

Waterschappen hebben door hun wettelijke taken te maken met forse investeringen in de infrastructuur voor waterveiligheid, voldoende water en zuiveringsbeheer. Dit gaat gepaard met een navenant hoge schuld. Die is op zich niet zorgwekkend, want daar staat een belangrijke maatschappelijke toegevoegde waarde tegenover, evenals een financiële boekwaarde. Toch willen we de schuldenpositie scherp bewaken en zorgen voor een duurzaam financieel beleid:

- We willen de schuld niet hoger laten oplopen dan circa driemaal de jaarlijkse belastingopbrengst (300%).
- We lenen alleen voor investeringsprojecten, onder meer om ons gebied klimaatrobuuster en daarmee beter achter te laten, en dus niet om tekorten in de exploitatiebegroting op te lossen. In financiële termen: de boekwaarde vaste activa gedeeld door de schuld blijft groter dan één.
- We zorgen ervoor dat het aandeel kapitaallasten (rente en afschrijving) in ons huishoudboekje niet te hoog oploopt. We streven daarbij naar max. circa 34% ten opzichte van de jaarlijkse belastingomvang, zodat we voldoende financiële armslag houden.

- We laten financiële meevallers, zoals dividend van de Nederlandse Waterschapsbank en eventuele meeropbrengst van belastingheffing, niet langer ten gunste van de reserve schuldreductie komen, maar weer toevloeien naar de egaliseriereserves. Daarmee blijft het mogelijk om de egaliseriereserves te benutten voor het reguleren van de lastendrukontwikkeling, om deze zo beheerst en geleidelijk mogelijk te laten plaatsvinden.
- De bestemmingsreserve schuldenreductie die afgelopen jaren is opgebouwd vullen we niet verder aan maar houden we wel in stand, vanwege een gunstig effect op de schuldenpositie.

28. Eerlijke verdeling van kosten – wederkerigheid

Rijnland speelt een toonaangevende rol bij vraagstukken over onze leefomgeving. We zien dat de kosten en baten van het voorbereiden van ons gebied op de toekomst niet altijd bij dezelfde partijen landen. Rijnland kan niet onevenredig lasten op zich nemen waarbij andere marktpartijen of overheden een voordeel hebben. Bij projecten vragen we om een eerlijke bijdrage van alle belanghebbende partijen.

Tegen het licht van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en Water en Bodem sturend starten we een lobby richting Rijk en provincie zodat we ook in de toekomst onze watertaken goed kunnen uitvoeren tegen een voor iedereen acceptabele prijs. Vanuit een zelfbewuste houding spreken we Rijk en provincie aan op hun verantwoordelijkheid in het vrijmaken van de benodigde gelden. Een andere indeling van de fysieke ruimte mag niet leiden tot het zomaar verleggen van de kosten naar het waterschap of een categorie belastingbetalers wanneer hier geen duidelijk voordeel tegenover staat.

Bij de invoering van het nieuwe belastingstelsel (2025) en actualisering van de Rijnlandse kostentoedelingsverordening (2024) streven we er naar om de huidige balans in kostenverdeling tussen de verschillende belastingcategorieën zoveel mogelijk overeind te houden. We vinden deze evenwichtig en evenredig.

7. Bestuurs- agenda

Jaar	Thema	Aanpak
2023	Strategie veenweidegebied	
2023/2024	- Handelingskader Rijnland circulair - Omgaan met nieuwe technieken, zoals decentrale slibverwerking	BOB-traject
2023/2024	Strategie diepteschouw	
2024	Regels strandbebouwing in Waterschapsverordening	
2024	Toekomstbestendig watersysteem Rijnland - In beeld brengen gevolgen klimaatverandering – ook de lange termijn	BOB-traject
2024	Toetsronde regionale keringen	
2024	Tussenevaluatie KRW / Verder terugdringen chemische verontreinigingen	
2024	Actualisering van de kostentoedelingsverordening	
2025		
2026		
2027		

De afkorting BOB staat voor getrapte besluitvorming in de verenigde vergadering via het stramien: beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.

Hoogheemraadschap van Rijnland

Archimedesweg 1
Postbus 156
2300 AD Leiden

Telefoon (071) 30 63 063
post@rijnland.net
www.rijnland.net

Hoogheemraadschap van

Rijnland